



# SORSAT

**Suomen relatiivihyppämisen uranuurtajat**

## SUOMALAISEN LASKUVARJOURHEILUN HISTORIAA

Koonnut: Eero Kausalainen 2019

”Relatiivia” (RW = Relative Work), tai nykyiseltä nimeltään muodostelmahyppäämistä (FS = Formation Skydiving) alettiin Suomessa ainakin sen primitiivisimmässä muodossa harjoittaa jo 1960-luvun lopulla, jolloin hyppääjät yrittivät, usein heikolla menestyksellä kohdata toisiaan vapaassa pudotuksessa. Hieman myöhemmin alettiin harjoitella laskuvarjourheilun luokkasäännöissä D-luokan erääksi vaatimukseksi määritettyä viestikapulan vaihtoa vapaassa pudotuksessa.

1970-luvun ensimmäisinä vuosina alettiin jo yrittää muodostaa tähtiä, mikä oli silloin vapaan pudotuksen vaativin muoto. Tähtiä alettiin tehdä pääasiassa Helsingissä, mutta myös Utissa ja Kaakkois-Suomessa oli jo jonkin verran suunnitelmallisempia yrityksiä. Suurimmat tähdet näihin aikoihin olivat 4- ja 5 henkilön tähtiä. Tähtien kokoa rajoittivat puutteellisten taitojen ja ymmärryksen lisäksi konekalusto. Näiden vuosien aikana hankittiin ja saatiin hieman peruskokemuksia ja tietoja relatiivihyppäämisestä, mutta vasta vuonna 1973 alkoi Helsingin suunnalla tapahtua suuria. Asialla oli Suomen Laskuvarjokerhon jäsenistä koostunut joukkue ”**Sorsat**”.

Tässä dokumentissa kuvataan joukkueen toimintaa vuosina 1973 – 1977. Tarinan keskeisimmät lähteet ovat SLK:n historia (SLK 25 vuotta), SLK:n toimintakertomus 1973, Ilmailu-lehden numerot 12/1973, 8/1974 ja 11/1975, Laskuvarjourheilu-lehden numerot 1/1976 sekä 1 – 4/1977, sähköpostikirjeenvaihto, keskustelut ja puhelinkeskustelut ”Sorsien” jäsenten (Kustu, Hemuli, Hanski) kanssa 11.1. – 7.3.2019 ja tärkeimpänä lähteenä saunailtapäivän kestänyt tapaaminen ja ”Sorsien” haastattelu **Paavo ”Pive” Seiron** kotona 22.1.2019. Haastattelija ja aineiston kokoaja on **Eero Kausalainen**, jolla itselläänkin oli aikanaan eräitä kosketuskohtia joukkueeseen sekä hyppääjänä että ilmailuliiton laskuvarjovirkailijana.

Joukkueen kokoonpano hieman vaihteli vuosien varrella. Ryhmään kuuluivat sen alusta loppuun:

**Pauli Belik**  
**Pertti ”Jomppa” Jompero**  
**Onni Kuusisto**  
**Rolf ”Rofa” Leiman**  
**Kari ”Väiski” Puhakka\***  
**Hannu ”Hanski” Sailavuo\***  
**Heikki ”Hemuli” Side (nykyisin Sidensnöre\*)**  
**Into ”Intsa” Taskinen\***  
**Harri ”Kitu” Toivonen**  
**Eero ”Kustu” Ylinen\***

Edellä kuvattujen lisäksi joukkueessa oli alkuvaiheessa jonkin aikaa **Martti ”Masi” Laitamäki**. Joukkueessa hyppäsi satunnaisesti myös **Timo ”Unda” Aalto**, joka kuitenkin pääasiassa toimi joukkueenjohtajana ja/tai varamiehenä. Edellä mainittujen lisäksi joukkueessa hyppäsivät yksittäisissä tilanteissa myös muutamat muut ”täydennyshyppääjät”: **Kari Vaahtera** (SLK) vuonna 1974 Suomen ensimmäisessä 10-tähdessä, ja PM-kisajoukkueessa 1974 Eero Kausalainen (Utin Laskuvarjokerho) **Reijo ”Reko” Korpinen** (Kuopion Ilmailuyhdistys) ja **Risto ”Ripa” Ylä-Outinen** (Utin Laskuvarjokerho).

Haastattelutilaisuudessa 22.1.2019 olivat mukana yllä olevassa luettelossa tähdellä\* merkityt henkilöt. Harri Toivosta oli haastateltu erikseen Tallinnassa 21.11.2018 koko hänen hyppyrastaan. Tämä tarina ei ole sanatarkka ”kuulustelupöytäkirja”, vaan paremminkin kooste haastattelussa ja sen yhteydessä saaduista tai muista lähteistä (esimerkiksi joukkueen jäsenten lehtikirjoitukset) hankituista tiedoista. Varsinaisen haastattelutekstin rinnalle olen joihinkin kohtiin lisännyt paitsi omia ”vaatteisiin tarttuneita” ja ”olinhan siellä minäkin...” tietojani, myös muista keskusteluista (esim. Sidensnöre 30.1.2019 ja Sailavuo 6.2.2019, Ylinen 23. ja 28.2. sekä 7.3.2019) ja asiakirjoista saatuja tietoja.



SM-75 Suomen mestarit 10-henkilön nopeustähdessä: Takarivi Into Taskinen, Hannu Sailavuo, Heikki Side, Onni Kuusisto ja Harri Toivonen, eturivissä pilotti Åke Kjellman, Pauli Belik, Eero Ylinen, Rolf Leiman, Pertti Jompero ja Kari Puhakka. Kuva: via Hannu Sailavuo.

## Milloin ja miten ”Sorsat” aloittivat relatiivihyppäämisen yhtenäisenä joukkueena?

*”Relatiivihyppäämisemme tausta on Jugoslavian Bledissa järjestetyissä taito- ja tarkkuus-MM-kisoissa 1970. Siellä oli sellaisia hyppymaailmassa tunnettuja henkilöitä, kuten **B.J. Worth** ja **Jerry Bird**, jotka esittelivät relatiivihyppyjä. Jenkit tekivät malliksi 16-henkilön tähden.*

*Kuulimme kisojen yhteydessä myös, että laskuvarjomesenaatti, amerikkalainen **Ted Webster** oli kovin innostunut relatiivihypyistä ja vakuutti huolehtivansa siitä, että hän muuttaa koko laskuvarjohyppäämisen nykyisistä lajeista relatiiviksi.*

*Ainakin meidän kohdallamme ajatus onnistui. Hyppäämisen muoto alkoi kiinnostaa kovasti. Solmimme myös muita tuttavuuksia, jotka osoittautuivat hyödyllisiksi. Tämän kisatapaamisen jälkeen aloimme käydä kirjeenvaihtoa **Ray Cottinghamin** ja **Hal Hurleyn** kanssa. Heiltä saimme paljon hyödyllisiä tietoja, neuvoja ja ohjeistusta.*

*Koti-Suomeen päästyämme innostuttiin relatiivista ja päätettiin jättää tarkkuushyppy.*”

**Eero Kausalainen:** Suomen joukkueessa Bledin MM-kisoissa olivat kilpailijoina parhaat suomalaiset taito- ja tarkkuushyppääjät **Antero Takkala**, Eero Ylinen. **Risto Valta**, Harri Toivonen ja Kari Puhakka. Heistä ainoastaan Takkala ja Valta jatkoivat vielä tarkkuushyppykilpailuissa. Muista tuli kolme vuotta myöhemmin perustetun ”Sorsat” relatiivijoukkueen jäseniä.

*”Tämän reissun jälkeen aloimme hypätä relatiivia. Aluksi se oli satunnaista hyppäämistä, kohtaamisia ja pieniä tähtiä. Näillä hypyillä Hemuli Side toimi usein vapaapudotuskuvaajana. Kun kerho sai helmikuussa 1973 entisen Cessna 195:n tilalle isomman Pilatus Porter-lentokoneen, mahdollisuudet suurempiin tähtiin paranivat.*

*Joukkueemme ”Sorsat” syntyi vuonna 1973. Olimme saunomassa Hanski Sailavuon luona, kun ajatus syntyi. Ensin oli ajatus lähteä Jugoslavian Porto Rožissa pidettävään relatiivikilpailuun. Matka ei toteutunut, mutta päätettiin kuitenkin perustaa joukkue.*

*Alusta pitäen toiminta oli järjestelmällistä ja kurinalaista. Jos joku ei tullut ajoissa harjoituksiin, siitä rangaistiin. Joukkueesta saattoi myös joutua pois, jos ei sopeutunut ryhmäkuriin ja vaadittavaan täsmällisyyteen.”*

Kitu Toivonen kuvaili joukkueen toimintaa haastattelussaan 27.11.2018 seuraavasti:

*”Kilpaurani myöhemmässä vaiheessa aloin hypätä relatiivia. Liityin SLK:ssa vaikuttaneeseen ”Sorsat” relatiivijoukkueeseen, joka aloitti vuoden 1973 aikoihin. Vuonna 1975 olimme Suomen paras joukkue. Muut joukkueet eivät saaneet vaadittua kymmenen tähteä kokoon.*

*Teimme Sorsaporukalla paljon järjestelmällistä työtä. Harjoittelu oli järjestelmällistä ja kurinalaista. Jos joku myöhästyi harjoituksista, hän sai sakkoja. Hypättiin todella paljon ja hommaan satsattiin. Valmentajaa ei ollut, joten jouduimme yhdessä pohtimaan ja selvittämään asiat ja ongelmatilanteet. Joukkueen koostumus oli erikoinen: oli yli kaksimetristä, lihavaa ja laihaa. Fyysiset erot olivat suuret. Pystyimme kuitenkin harjoittelun ansiosta kisoissa kasaamaan varmasti kymmenen tähden. Näihin aikoihin kaikkien piti olla uloshypyssä erossa toisistaan, mikä lisäsi vaikeusastetta verrattuna myöhempiin sääntöihin.”*



Ilmailu 12/1973 ja SLK:n toimintakertomus vuodelta 1973: Hyppyjen rahoittamiseksi jokainen laittoi ryhmän tilille samanaikaisesta saman summan rahaa. Tältä tililtä veloitettiin ryhmän harjoitushyppy. Kevään ja kesän 1973 aikana järjestettiin harjoitusleiri Nummelassa ja hypättiin viikonlopun jona kymmenen harjoitushyppyä. Alkuvaiheessa oli tavoitteena tehdä 7-tähti, joka pysyisi koossa hyväksyttävään tähteen vaaditut viisi sekuntia. Tämä oli suurin kerhon uudesta hyppykoneesta mahdollinen tähti.

## Milloin ja missä osallistuitte ensimmäisen kerran kilpailuihin?

*”Ensimmäiset relatiivikilpailut, joihin osallistuimme, olivat pohjoismaiset kilpailut Ruotsin Östersundissa heinäkuussa 1973. Kisat olivat 6-henkilön nopeustähtikisat. Meiltä olivat mukana Kustu, Hanski, Väiski, Hemuli, Intsa, Rofa ja Onni. Joukkueenjohtajana tällä matkalla meillä oli **Anja Taskinen**. Onni ja Väiski hyppäsivät vuorotellen*

*Suomesta olivat mukana kisoissa hyppykoneena käytettyä SLK:n Pilatus Porteria ohjannut **Ilpo Rami** ja bussikuljetuksia hoitanut SLK:n hyppääjä ja hyppymestari **Einari Mikkonen**.”*



*RW-Östersundom 1973. Heikki Side (vas.), Kari Puhakka, Hannu Sailavuo ja Into Taskinen. Kuva: Heikki Sidensnöre.*



RW-Östersundom 1973. Hyppykone syttyi palamaan (liikabensaa pakosarjassa), mutta saatiin sammumaan. Kuva: Heikki Sidensnöre.

LuKT:n pöytäkirjat, Kustu Ylinen ja Eero Kausalainen: Östersundin kilpailu ei vielä ollut arvoltaan PM-kilpailu, mutta siellä oli osanottajia ainakin Suomesta, Ruotsista, Tanskasta ja Norjasta. Ruotsista oli kaksi joukkuetta: Tukholmasta yksi ja Göteborgista toinen.

Relatiivi oli tulossa FAI:n hyppylajiksi. Samana vuonna, elokuussa 1973 järjestettiin USA:ssa ensimmäinen relatiivin FAI-Maailmancup. Joukkueen ottamista valokuvista ilmenee, että Östersundin kisoissa oli mukana myös Norjan **Eilif Ness**, joka oli FAI:n laskuvarjokomitean CIP:n relatiivialakomitean jäsen ja vahva vaikuttaja relatiivihyppäämisen kehittymisessä kilpailulajiksi.

## **Mistä ja miten syntyi joukkueen nimi ”Sorsat”?**

*”Muut ilmailijat käyttivät tuohon aikaan laskuvarjohyppääjistä nimitystä ”rättisor-sat”. Joukkueemme jäsen ”Kitu” Toivonen keksi, että siitähän saisimme joukkueelle nimen. Nimi kuitenkin lyheni nopeasti ytimekkäämpään muotoon ”Sorsat”.*

Ilmailu 8/74, LuKT:n ja pohjoismaisen laskuvarjokokouksen pöytäkirjat ja Eero Kausalainen: Suomen ensimmäinen relatiivikisan järjesti SLK Malmin kentällä helluntaina 1974. ”Sorsat” olivat mukana, mutta eivät ilmeisesti ainoana ”oikeasti harjoitelleena joukkueena” – ”...ilmeinen ylivoimaisuus olisi ollut liian selvä”, kuten Ilmailu-lehdessä arvioitiin - halunneet kilpailla omana joukkuee-

na, vaan jäsenet jakautuivat useisiin joukkueisiin. Helluntaikisoissa oli 3- ja 4 henkilön nopeustähti. Osanottajia oli vähän: kolme 4-henkilön joukkuetta ja kaksi 3 henkilön joukkuetta.

Pohjoismaisessa laskuvarjokokouksessa lokakuussa 1973 oli sovittu ensimmäisen Relatiivi-PM-kilpailun järjestämisestä norjassa 1974. Kilpailulajeista väännettiin kättä: tanskalaiset toivoivat lajeiksi 6-henkilön nopeustähteä ja neljän henkilön muodostelmahyppyä. Lajeiksi kuitenkin päätettiin enemmistön toivomuksesta 8-henkilön nopeustähti ja 4-muodostelma.

Suomen kisajoukkueeksi RW-PM-1974 kilpailuun oli valikoitunut LuKT:n päätöksen perusteella ”Sorsat”, koska mikään muu joukkue Suomessa ei ollut tehnyt siihen mennessä kahdeksan tähteä.

## Ensimmäinen pohjoismainen relatiivikilpailu, PM-1974

*”Ensimmäinen relatiivi-PM-kisa järjestettiin Norjan Torpissa elokuussa 1974. Suomi osallistui ainoastaan kahdeksan henkilön nopeustähteen. ”Sorsat” eivät kuitenkaan saaneet koko joukkuetta liikkeelle, ainoastaan viisi hyppääjää. Joukkuetta täydennettiin kahdella hyppääjällä Utista (Eero Kausalainen ja Risto Ylä-Outinen) sekä yhdellä Kuopiosta (Reijo ”Reko” Korpinen).*

*Kilpailun virallisia tuloksia ei ole ainakaan Suomessa kukaan koskaan nähnyt. Tiedetään kuitenkin, että ei voitettu – oltiin vissiin kolmantena. Into Taskisen hyppypäiväkirjan merkintöjen mukaan hyppyt menivät seuraavasti:*

*23.7.1974: 5-tähti, 6-tähti ja 7-tähti*

*24.7.1974: 5-tähti, 7-tähti ja 6-tähti*

*25.7.1974: 8-tähti, aika 35,2 s. ja 8-tähti, aika 33,1 s.*

*Norjalaisilla ei ollut kahdeksan miehen joukkueelle riittävän isoa konetta, joten kilpailussa hypättiin kahdesta muodostelmassa lentäneestä koneesta. Eero Kausalaisen hyppypäivämerkintöjen mukaan konetyypit olivat: Cessna 206, Cessna 207 ja Cessna 182.”*

## Suomen ennätys: 10-tähti

*”PM-kisan jälkeen joukkue jatkoi harjoittelua edelleen. SLK:n Porterista hypättyihin jo melko tavanomaisiin suoritukseen 7-tähtiin saatiin parannus, kun Suomessa kävi esitelyssä neuvostoliittolainen An-26 kuljetuskone. Jotain kautta oli järjestynyt mahdollisuus hypätä koneesta. ”Sorsat” onnistuivat tekemään tästä hyppykoneesta uuden Suomen ennätyksen 27.8.1974. Malmin kentällä tehdyssä ennätyksessä olivat mukana Masi Laitamäki, Rofa Leiman, Kustu Ylinen, Intsa Taskinen, Jomppa Jompero, Hemuli Side, Väiski Puhakka, Hanski Sailavuo, Onni Kuusisto ja ”Sorsien” ulkojäsen Kari Vaahtera.”*





*Ensimmäinen pelkin suomalaisvoimin koottu 10-tähti tehtiin Suomessa taustalla olevasta An-26 koneesta. Koneessa oli Sorsien lisäksi 11 muuta hyppääjää. Tähdessä mukana olleiden nimet ovat lihavoituna. Kuvassa takarivissä kuvaaja Jorma Öster, Timo Aalto, **Kari Puhakka**, **Into Taskinen**, **Kari Vaahtera**, **Hannu Sailavuo**, **Onni Kuusisto**, **Martti Laitmäki**, **Heikki Side**, **Pertti Jompero**, Harri Toivonen. Eturivissä Matti Karttunen, Kari Tusa, **Rolf Leiman**, **Eero Ylinen**, Anja Taskinen, Riitta Rodolff, Einari Mikkonen, Jyrki Koivuvaara, Pauli Belik ja Markku Heilimo. Kuva: Jorma Öster*

Ensimmäinen 10-tähti oli oikeasti tehty Suomessa jo edellisenä vuonna, 26.8.1973. Tässä Malmilla hypätyssä suorituksessa oli mukana myös muutama ruotsalainen hyppääjä, jonka vuoksi sitä ei ihan oikeaksi ennätykseksi noteerattu. Tässä ihan ensimmäisessä tähdessä hypyt suoritettiin Pila-tus Porterista ja Cessnasta, jossa Into Taskisen mukaan oli "...helvetin kylmä".

## Relatiivikisamatka Zephyrhillsiin 1974

*"PM-kisoihin liittyvänä sivujuonteena – oli päätetty tulla kisoihin pintateitse, eikä käytetty lentokonetta – oli jäänyt muutama Finnairilta tähän tarkoitukseen myöntämä vapaalippu käyttämättä. Muutamilla joukkueessa hypänneistä oli vielä käyttämättömiä lomia ja he onnistuivat muuntamaan Oslon liput New Yorkin lipuiksi. Tarkoitus oli – USA:ssa asuneen SLK:n hyppääjän **Mauri Purkusen** innoittamana - osallistua Zephyrhills nimisessä paikassa pidettävään suureen relatiivikilpailuun. Mauri itse oli asunut USA:ssa jo muutaman vuoden ja aikoi itsekin mennä Zephyrhills'iin hyppäämään oman newjerseyläisjoukkueensa kanssa.*



## SUOMALAISEN LASKUVARJOURHEILUN HISTORIAA

Koonnut: Eero Kausalainen 2019

*Matkaan lopulta pääsi lähtemään "Sorsista" ainoastaan Hemuli ja Hannu. Heidän lisäksi matkalla lähtivät joukkueen kanssa PM-kisoissa hypänneistä itäsuomalaisista Reko ja Eero. Matka kesti kaksi viikkoa: 22.11. – 6.12.1974. Matkan aluksi lennettiin New Yorkiin ja sieltä siirryttiin New Jersey'n puolelle, jossa Purkunen asusti. USA:n hyppelämään tutustuttiin ensin Lakewoodin hyppykeskuksessa, jossa päästiin hyppytoiminnan alkuun. Hyppykoneina oli tuttuja DC-kolmosia sekä Suomessa harvinaisempia Twin Ottereita.*

*Muutaman päivän kuluttua joukkue ajoi kahdella autolla Floridaan, joka oli varsinaisen matkan pääkohde.*

*Sorsien kannalta oli merkittävää, että kisan aikana ainakin Hemuli ja Hannu pääsivät kokeilemaan ensimmäisen kerran kymmenen ja kahdenkymmenen hyppäjän tähtiä. Suomessa ei hyppykonekalusto rajoitusten vuoksi voinut tällaista kuvitellakaan. Joukkueen kahdelle jäsenelle siis kertyi kokemuksia suurista tähdistä, vaikka satunnaisesti koottujen joukkueiden osaamistasot eivät vastanneetkaan yhdessä harjoitelleiden joukkueiden tasoa.*

*Tämä joukkue aloitti sittemmin vuosikymmeniä jatkuneen ja yhä jatkuvan talvimatkailun etelän lämpöisiin hyppykeskuksiin aikana, jolloin Suomessa hyppytoiminta on käytännössä keskeytyksissä ilmasto-olosuhteiden vuoksi".*



*Z-hills 1974. 10-joukkue. Hannu Sailavuo (4. vasemmalta), Reijo Korpinen (6.) ja Heikki Side (7.). Kuva: Heikki Side.*

## ”Sorsien” läpimurto 1975

*”Vuonna 1975 järjestettiin ensimmäiset laskuvarjourheilun SM-kilpailut relatiivihypyissä. Kisat pidettiin Nummelassa yhteen pötköön taito- ja tarkkuus-SM-kisojen kanssa. Relatiivissa lajeina olivat 10-henkilön nopeustähti ja 4 henkilön muodostelmahyppy.*

*Britten Norman Islander hyppykoneesta hypätyssä 10-henkilön lajissa oli osanottajia vain yksi joukkue: ”Sorsat”. Parin ensimmäisen hypyn jälkeen 10-tähti oli takuutyötä ja joukkue voitti mestaruuden ja MM-kisapaikan.*

*4-henkilön lajissa oli kysymyksessä sekvenssi: aluksi tehtiin 4-tähti, jonka jälkeen takavoltti ja sen jälkeen ennalta arvottuja muodostelmia. Suoritus aika alkoi takavoltista. Kilpailussa otettiin aikaa takavoltista seuraavan muodostelman (eri muodostelma eri hypyillä) valmistumiseen. Jos joukkue ehti tehdä useamman muodostelman, se sai pisteen jokaisesta tehdystä muodostelmasta. Jos muodostelmia oli tehty sama määrä, paras aika ratkaisi.*

*4-henkilön sekvenssin voitti ”Sorsista” koottu joukkue Taskinen, Side, Kuusisto ja Sailavuo. Myös hopeajoukkue koostui ”Sorsista”: Belik, Leiman, Jompero ja Ylinen.”*



SM-75 Nummela. Suomen mestarit 4-henkilön sekvenssissä: Onni Kuusisto (vas.), Hannu Sailavuo, Heikki Side ja Into Taskinen. Kuva: via Hannu Sailavuo.

**”SM-kilpailujen perusteella joukkue valittiin Suomen edustajaksi Länsi-Saksan Warendofissa järjestettyyn relatiivihyppäjien ensimmäiseen maailmanmestaruuskilpai-**



*luun. Tähän kisamatkaan osallistuivat Into joukkueen kapteenina, Pauli, Jomppa, Onni, Rofa, Väiski, Hanski, Hemuli, Kitu, Kustu ja Unda joukkueenjohtajana ja varamiehenä.*

*Joukkue oli päättänyt keskittyä ainoastaan 10-henkilön nopeustähteen, vaikka näin jälkeenpäin ajatellen myös 4-miehen kuviohyppyyn osallistuminen olisi ollut mielekäs-tä. Joukkue kertoi kisan jälkeen Ilmailu-lehdessä, että Suomesta lähdettäessä joukkueen tavoitteeksi asetettiin selviytyminen kunnialla kilpailuista. Toisin sanoen tarkoituksena oli saada mahdollisimman monta 10-miehen tähteä kasaan. Ainoa jännityksen aihe oli, syntyisivätkö nuo tähdet. Harjoitushypyt toivat kuitenkin joukkueen silmiin uuden kiillon. Tavoitteena ei enää ollut tähden syntyminen, vaan mahdollisimman hyvä aika ja sijoittuminen.*

*Harjoitushypyllä oli tehty tähti aikaan 24,12, mikä oli joukkueen paras tulos ikinä. Seuraavat hypyt kuitenkin palauttivat takaisin maan pinnalle. Joukkue oli lopulta 12., kaikkiaan lajissa oli 15 joukkuetta. Huonommalle puolelle jäi kuitenkin Englanti, jota on totuttu pitämään kovana hyppymaana.*

*Joukkue piti kisajärjestelyjä huonompina, kuin Nummelan SM-kisoissa. Joukkue kuitenkin totesi, että kokemusta ja oppia saatiin runsaasti 11 miehen voimalla. On varmaa, että relatiivi jo vakiintuneena hyppäämisen muotona tulee voittamaan lisää alaa ja harrastajia niin Suomessa kuin muuallakin maailmassa.”*



Sorsat Warendorfin RW-MM-kisoissa: Timo Aalto (takarivi vas.), Hannu Sailavuo. Eero Ylinen, Heikki Side, Onni Kuusisto, Pauli Belik ja Harri Toivonen. Eturivissä Into Taskinen, Kari Puhakka, Pertti Jompero ja Rolf Leiman. Kuva: via SLK



## Vuonna 1976 ”Sorsat” edelleen kotimaisella huipulla

*”Harjoittelu jatkui edelleen tiiviisti ja tuloksiakin tuli. SM-kisoissa kävi kuitenkin niin, että osanottajia ei ollut lainkaan 8-henkilön muodostelmahypyissä – 10-miehen nopeustähti oli FAI:n säännöissä pudotettu pois ja korvattu sekvenssihyppyillä.*

*4-henkilön sekvenssiin löytyi vain kaksi joukkuetta, ”Sorsat” toisena niistä. Lisäksi kisoissa oli kolmantena joukkueena australialainen ”Fat Cats”, mutta sei ei voinut vierasmaalaisena kilpailla Suomen mestaruudesta. Laji oli edelliskesästä muuttanut muotoa siten, että takavoltti oli jätetty pois. Kilpailusuorituksena oli sallitun työskentelyajan kuluessa suoritettavien hyväksyttävien vapaapudotusmuodostelmien määrä.*

*Kilpailun voitti ”Sorsat”, jossa hyppäsivät Into, Hannu, Jomppa ja Kustu. Kilpailun perusteella joukkue valittiin Utissa pidettävän PM-kisan edustusjoukkueeksi. Kustun loukkaantumisen vuoksi hänen tilalleen edustusjoukkueeseen vaihtui kuitenkin Väiski.”*

Laskuvarjourheilut 1/1976, 1/1977 ja 2/1977, Ilmailu 9/1976 ja Eero Kausalainen: Sekä SM- että PM-kisojen ongelmana oli sääntöjen valmistuminen ”viime tingassa”. Kun kisakutsuja lähetettiin, säännöt olivat tiedossa ja selvillä, mutta FAI:n laskuvarjokomitea CIP päätti muuttaa sääntöjä aivan uuteen uskoon. Uudet säännöt saatiin vasta melko lähellä kisoja, jonka vuoksi SM- tai PM-kilpailujen osanottajajoukkueista millään ei ollut kokemusta uusista säännöistä. Sillä oli epäilemättä vaikutusta sekä osanottajien määrään molemmissa kilpailuissa, mutta myös kilpailujen tulostaan.

**PM-kilpailuissa** ”Sorsat” osallistuivat edellä kuvatusta syystä vain 4-henkilön lajiin, jossa se sijoittui kolmanneksi yhdeksän hypyn pistemäärällä 18 pistettä, joka oli keskimäärin 2 muodostelmaa per hyppy.

Suomalaisen RW-tietämyksen kannalta kilpailu oli kuitenkin merkittävä. Oppia saatiin muilta pohjoismailta, joissa oltiin selvästi Suomea edellä. Lisäksi Suomen joukkueen kapteenina toimivalla Kustu Ylisellä oli erinomainen mahdollisuus tentata Norjan joukkueen valmentajan ominaisuudessa kisoihin saapunutta relatiivihyppäämisen amerikkalaista guraa **Skrach Garrisonia**, jota pidettiin yhtenä sekvenssihyppäämisen uranuurtajana. Garrison oli mukana ensimmäisen 10-henkilön relatiivikisan voittajajoukkueessa yhdessä alan legendan **Jerry Birdin** kanssa. Kustu ei kätkenyt näitä tiedonjyväsiä omaan vakkaansa, vaan jakoi niitä auliisti tarvitsevien käyttöön muun muassa seuraavana vuonna Laskuvarjourheilu-lehdessä olleissa kirjoituksissaan.

## ”Sorsat” edelleen kotimaan relatiivihyppäämisen huipulla myös 1977

*”Relatiivivuosi 1977 alkoi **Malmin helluntaikisoilla**. Kisasäännöt olivat periaatteessa FAI:n MM-säännöt, joita sovellettiin ”malmilaisittain”, kuten kisoista jutun Laskuvarjourheilu-lehteen (3/1977) laatinut Kustu Ylinen luonnehti. Kilpailussa oli ainoastaan neljän henkilön sekvenssi.*

*Kisoissa arvostelu tapahtui kiikariarvostelun perusteella (käytettiin HILY:n hankkimia puolustusvoimien kiikareita, joita SIL:n toiminnanohjaaja Eero Kausalainen ei ollut pyynnöstä huolimatta hankkinut).*

*”Sorsat” voitti kuuden joukkueen kilpailun näytöstyyliin. Vakavaa vastusta ei vielä löytynyt.*

*Seuraavan kerran ”Sorsia” nähtiin merkittävämmässä hyppytapautumassa Tanskassa heinäkuussa 1977 järjestetyssä Vandel-boogiessa. Koko joukkue ei nyt ollut mukana. Kaikkiaan suomalaisia oli 13 hyppääjää. ”Sorsista” olivat mukana Kustu Ylinen, Jomppa Jompero, Hanski Sailavuo, Onni Kuusisto, Intsa Taskinen ja Unda Aalto. Suomalaisien joukossa olivat myös **Pentti ”Patruuna” Pukkila, Markku Heilimo ja Matti Veikkola**, joista viimeksi mainituista kehittyi myöhemmin ”Sorsien” manttelinperijöitä, sekä hyppykuvaajana ansioitunut **Jorma Öster**.*

*Myös tässä tapahtumassa oli tärkeää havainnoida lajin kehitystä. Kustu jatkoikin edelleen tiedon välitystä ja edelleen jakamista kirjoituksellaan Laskuvarjourheilussa (3/1977). Kustun mukaan suomalaiset oppivat kuvion rakentamisesta paljon sekä norjalaisten että ruotsalaisten päteviltä ”briifaaajilta”. Myös haalarit ja erilaiset hypyasusteet olivat aivan uutta. Jopa erittäin kevyet tytöt käyttivät mahdollisimman suuria haalareita ja isoja ”swooppareita” lisätäkseen tehoa ja liikkuvuutta.*

*Myös purku- ja laukaisukorkeuksista Kustu teki havaintoja: Tavallinen purkukorkeus oli 1000 metriä. Oli onni, että on tullut harjoiteltua liukua enemmän, kuin yhden kerran. Kun meillä Suomessa oli totuttu 6-miehen kuvion purkuun noin 1200:ssa, niin naamat venähtivät, kun purkukorkeudeksi ilmoitettiin 25 miehen kuviossa 1000 metriä...”*

Laskuvarjourheilu 3/1977 ja Eero Kausalainen: RW-SM-kilpailu järjestettiin Utissa elokuussa 1977. Nyt oli kisassa jo viisi 4-henkilön joukkuetta. 8-henkilön lajia ei järjestetty. ”Sorsat” voittivat mestaruuden jälleen. Joukkueessa hyppäsivät Intsa, Kustu, Jomppa, Hanski ja Onni.

Tällä kerralla voitto ei kuitenkaan ollut enää täysin itsestään selvää. Kun ”Sorsat” oli hypännyt kuusi hyppyä, sillä oli koossa 11 pistettä. Sen jälkeen hyppäsi vielä lähinnä taito- ja tarkkuushyppääjistä koottu ”Buskuri Boys”, jolla oli ennen viimeistä hyppyään 9 pistettä. Kahden pisteen hypyllä he olisivat päässeet ”Sorsien” kanssa samaan tulokseen tai kolmen pisteen hypyllä voittaneet. Ehkä paine oli liian kova, koska ”Buskurit” tekivät viimeisellä hypyllään kisan ainoan nolla-tuloksensa, jolloin mestaruus pysyi edelleen Helsingissä.

RW-MM 1977, Gatton, Australia



Joukkue hankki rahaa kilpailua varten muun muassa myymällä näitä tarroja.

”Vuoden 1977 viimeinen koitos oli Australian Gattonissa järjestetty RW-MM-kilpailu, johon ”Sorsat” oli valittu edustusjoukkueeksi neljän henkilön sekvenssiin SM-kilpailuvoiton perusteella. Joukkueeseen nimettiin kilpailijoiksi Kustu Ylinen, Hanski Sailavuo, Jomppa Jompero, Intsa Taskinen ja Onni Kuusisto. Kitu Toivonen oli mukana joukkueenjohtajana. Joukkueen mukana oli myös sitä järjestelyissä ja rahoitusasioissa auttanut Helsingin Ilmailuyhdistyksen HILY:n toiminnanjohtaja **Timo Mäkinen**, joka oli delegaation johtaja mutta samalla käytännössä joukkuetta avustava monitoimimies. CIP oli nimennyt kilpailun tuomariksi **Ralf ”Affe” Norran**, joka oli mukana samalla matkalla, mutta oli kilpailun aikana omissa tuomarehtävissään eikä kuullut kilpailujoukkueeseen.

Tästä kilpailumatkasta eteläiselle pallonpuoliskolle tuli vaiherikas, ei puuttunut jännitystä, vauhtia eikä vaarallisia tilanteita.

Matka itsessään oli pitkä ja sen vuoksi hankala. SIL sai Finnairilta (Ilmailuhallituksen kautta) vapaaliput Helsingistä Bangkokiin ja takaisin. Bangkokista Australiaan ja takaisin piti joukkueen hankkia itse. Finnair Oy:n palveluksessa ollut Onni Kuusisto oli kuitenkin eri asemassa, kuin muuta, koska hän saattoi saada oman yhtiönsä kautta vapaalippuja myös muiden lentoyhtiöiden lennoille. Finnair lensi vain muutaman ker-



*ran viikossa, jonka vuoksi joukkueen oli aivan pakko pitää muutaman päivän pysähdys Bangkokissa ennen matkan jatkamista toisella lentoyhtiöllä.”*



*RW-MM-77, Australia. Koneyhteyksien vuoksi oli ihan pakko piipahtaa hetkeksi Pattayalle odottamaan seuraavaa Australian konetta. Into Taskinen (vas.) ja Harri Toivonen. Kuva: via Hannu Sailavuo.*

*”Joukkueen jäsen Kustu Ylinen loukkaantui kilpailun viimeisellä harjoitushypyllä. Kustu kertoi, että Australialainen kisajärjestäjä ei kovin paljoa tuntunut piittaavaan tuulirajoista, jonka vuoksi hypättiin melko kovilla tuulilla. Vaikka maalialue oli hyvä, laaja ja tasainen, löytyi sieltä kuitenkin yksi puu, jota en osannut varoa. Puu aiheutti merkittävän turbulenssin, jonka vuoksi patjavarjoni kupu meni kasaan noin kymmenen metrin korkeudessa. Seurauksena oli erittäin kova lasku. Ei auttanut, vaikka otin kuinka hyvän laskuvarjoasennon, jalkani vammautui alastulossa. Kantapää murtui sitten, että siihen tuli seitsemän hiusmurtumaa. Tämän jälkeen jalka laitettiin pakettiin, enkä voinut enää kilpailla. Sama jalka oli murtunut aikaisemmin niin pahasti, että se oli pitänyt naulata. Naulat oli poistettu vasta joskus ennen kilpailumatkaa Australiaan.*

*Tällä kerralla oli erittäin hyvä asia, että meillä oli Onni matkassa – siis Onni Kuusisto. Joukkue siis saattoi jatkaa täysipainoisesti kilpailua vaihtomiehen kanssa. Oli myös erinomainen asia, että joukkueella oli osaava joukkueenjohtaja Toivonen, joka pelimiehenä pystyi hyvin hoitamaan asioita ja monenlaisia ongelmia.*

## SUOMALAISEN LASKUVARJOURHEILUN HISTORIAA

Koonnut: Eero Kausalainen 2019

*Suurta menestystä joukkue ei näissä kisoissa saavuttanut. Kustu totesi Laskuvarjourheilun 4/1977 jutussaan, että tuloksia katsellessa huomaa, että tuli oltua vähän niin kuin isompien jaloissa. Ilahduttavinta tuloksissa oli tietenkin ruotsalaisten hopeamitali sekä norjalaisten hyvät sijoitukset sekä 8-miehen että 4-miehen lajeissa.*

*4-miehen lajin voitti Kanada kymmenen hypyn pistemäärällä 71, toisena oli Ruotsi samalla pistemäärällä (Kanadalla oli suurin yhden hypyn pistemäärä) ja kolmantena Länsi-Saksa pistemäärällä 56. Suomi oli 12 pisteellään sijaluvulla 17. ”*



*RW-MM-77, Australia. Onni Kuusisto. Kuva: via Hannu Sailavuo.*

*”Joukkue sattui olemaan Suomen itsenäisyyspäivänä Australiassa, joten Suomen suurlähetystö kutsui joukkueen vieraakseen Sydneyssä suurlähetystössä pidettyyn itsenäisyyspäiväjuhlaan. Edustusasuihin ei ollut huomattu pakata tummia pukuja, joten joukkue esiintyi urheilullisesti joukkueen edustusasuna käytetyssä tropiikkiasussa.*

*Joukkueen paluumatkaankin liittyi monenlaisia värikkäitä vaihteita. Kustun kipsattu jalka alkoi turvota pahasti ja oli kivulias. Asiaa tutkinut lääkäri arveli, että tulehdus voisi jopa johtaa jalan amputoimiseen, jos ei tulehdus pian ala asettua. Siksi Kustu ei jäänyt odottelemaan kisapaikalle, vaan päätti matkustaa äkkiä Suomeen, muuta joukkuetta odottelematta. Matka tapahtui Singapore Airlinesin reittilennolla Bangkokiin, jossa oli tarkoitus vaihtaa Finnairin koneeseen. Kustun mennessä koneeseen kai-*

*nalosauvoilla ja jalka paketissa henkilökunta kysyi: "Oletko laskuvarjohyppääjä? Olet jo viides tässä koneessa..."*

*Finskiä olisi kuitenkin joutunut odottamaan useita päiviä. Onneksi Finnair kuitenkin palveli hyvin vaihtamalla Kustun vapaalipun vastaavaan Lufthansan lippuun, jolloin matka saattoi jatkaa saman tien, ilman tarpeetonta odottamista..*

*Suomessa jalan tutki sama lääkäri, joka oli siihen perehtynyt jo aiemmilla kerroilla. Kipsi poistettiin, jalka hoidettiin ja kipsattiin uudelleen jonka jälkeen säryt ja kivut loppuivat heti. Näiden hoitotoimenpiteiden jälkeen jalka parani kohtuullisen hyvin – toimi hyvin ilmapuntarina seuraavat parikymmentä vuotta - eikä amputoinnista enää suomalaisen lääkärin kanssa puhuttu.*

*Muun joukkueen matkaan liittyi pieniä koukeroita, muutakin kuin välipysähdys Bangkokissa. Esimerkiksi se, että Onnin oli määrä tulla omilla reiteillään Lufthansan kyydillä lentoyhtiölippujen turvin, mutta pommiuhan vuoksi (Musta Syyskuu uhkaili) joutui vaihtamaan Singapore Airlinesin lennolle.*

*Matkan rahoitus oli oma lukunsa. Siinä tarvittiin vekseleitä ja haastemiehiä. SIL:n budjetissa ei ollut riittävästi rahaa joukkueen osanottomaksuihin. Akuutti rahavaje osanottomaksujen osalta hoidettiin niin, että Intsan ja HILY:n toiminnanjohtaja Timo Mäkisen avustuksella tehtiin rahoitusjärjestely, jossa joukkue kirjoitti puuttuvalle summalle ilmailuliitolle osoitetun vekselin ja ilmoitti tekevänsä kaikkensa, jotta pystyisi maksamaan rahat takaisin, kun vekseli erääntyisi. Liitto maksoi osanottomaksut vakuutenaan tämä vekseli.*

*Joukkueen jäsenet tekivät monenlaisia hommia rahaa hankkiakseen: tehtiin töitä Väiski Puhakan kirjapainolle, tehtiin muuttokeikkoja, jne. Rahaa ei kuitenkaan ollut riittävästi siinä vaiheessa, kun vekseli erääntyi. Joukkueen jäsenillä oli ollut jonkinlaisia ajatuksia, että ainakaan kaikkia rahoja ei ehkä tarvitsisikaan itse maksaa takaisin, mutta SIL oli eri mieltä. Joukkueella oli kisan jälkeen velkaa yhteensä 60.000 markkaa. Haastemiehet kävivät kolkuttelemassa joukkueen jäsenten ovilla tuoden trattoja, jotka olisi maksettava eräpäivään mennessä taikka muuten...*

*Intsa Taskinen ja SLK:n puheenjohtaja ja hyppypilotti **Pentti "Pena" Salminen** onnistuivat lopulta pelastamaan tilanteen ennen ulosottoa. Pena hankki omalta työnantajaltaan OP-pankilta mainoksia, joiden avulla pystyttiin kattamaan puuttuva rahoitusvaje. Liiton kanssa neuvoteltiin ja sovittiin tämä järjestely. Erikoinen ja ainutlaatuinen ottelu liiton ja sen lähettämän edustusjoukkueen välillä saatiin näin päätökseen."*



## **”Sorsat” kilpailu-uran jälkeen**

*”Australian kisamatkan jälkeen ”Sorsat” lopetti harjoittelun ja kilpailemisen joukkueena. Yksittäisiä joukkueen jäseniä näkyi vielä joitakin vuosia kerhoissa ja erilaisissa hyppytahtumissa.*

*Hyppytoiminnan lopettamisen jälkeen ollaan edelleen pidetty yhtä. Tavataan kerran kuukaudessa ja kerran vuodessa käydään ulkomailla. Ulkomaan reissuilla Into ja Kustu toimivat järjestäjinä. Jos joku urputtaa tai on tyytymätön järjestelyihin, hänelle suodaan oikeus järjestää seuraava matka.*

*Porukkana on ollut vanha ”Sorsat” joukkue, mutta Pauli Belikin ja Onni Kuusiston jälkeen joukkoon on kutsuttu mukaan kerhomme monivuotiset hyppylentäjät Pive Seiro ja **Seppo Laitakari**.*

*Me ”Sorsat” olemme oman kilpailu-uramme päätyminen jälkeen seuranneet tiiviisti suomalaisen laskuvarjourheilun kehittymistä lehdistä. Sitä on käyty katsomassa myös hyvin läheltä esimerkiksi tuulitunnelissa. On ollut hienoa nähdä, kuinka homma on mennyt eteenpäin ja millä tasolla nykyisin hypätään. Suomesta näyttää löytyvän niin kovatasoisia hyppääjiä, että heitä on usein kutsuttu mukaan erilaisiin ennätysryityksiin. FAI:n ennätysluetteloissa taitaa olla nykyään aika monta suomalaishyppääjää.”*

## **”Aikalaisarvio” joukkueen merkityksestä suomalaiselle laskuvarjourheilulle**

Haastattelijan arvio: Vaikka ”Sorsista” ei koskaan saatu maailmanmestaria, joukkueella oli kuitenkin suuri merkitys suomalaiselle laskuvarjourheilulle: joukkue keräsi tietoja, otti selvää, opetteli sekä ennen kaikkea auttoi merkittävästi relatiivin kehittämisessä ja leviämisessä Suomeen paitsi esikuvana, myös jakamalla tietoaan ja kokemuksiaan kenen tahansa hyödynnettäväksi. Kun ”Sorsat” aloittivat lähes nollapisteestä, oli seuraavilla relatiivin Suomen mestareilla ”Sorsien” ansiosta käytettävissään valmis latu: valtaisesti enemmän tietoa ja kokemusta, kuin ”Sorsilla” heidän aloittaessaan joukkuetreenit vuonna 1973.

**Kiitos ”Sorsat”!**

## SUOMALAISEN LASKUVARJOURHEILUN HISTORIAA

Koonnut: Eero Kausalainen 2019

---



22.1.2019 Sorsatapaaminen. Ralf Norra (vas.), Eero Kausalainen, Eero Ylinen, Hannu Sailavuo, Into Taskinen ja Kari Puhakka. Kuva: Eero Kausalainen



22.1.2019 Sorsatapaaminen. Mauri Purkunen (vas.) ja Heikki Sidensnöre. Kuva: Eero Kausalainen



Harri "Kitu" Toivonen TamLK:n 50 v. juhlassa Tampereella 10.11.2018. Kuva: Eero Kausalainen